

การประเมินสถานะอนามัยสิ่งแวดล้อมเรือนแรม (Homestay) ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดวิถีตามแนววิถีชีวิตใหม่

สถาพร เป็นตามวา^{*a}, สิริภรณ์ โพธิ์วิชยานนท์^{**}, ประพัฒน์ เป็นตามวา^{**}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินสถานะอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพของเรือนแรมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการประยุกต์ใช้แบบประเมินของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมอนามัย ซึ่งได้ปรับปรุงและประยุกต์ใช้แบบรายการเกณฑ์ประเมินตามมาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) ในประเภทโรงแรมที่พักสถานที่จัดประชุม จำนวน 35 ช้อย่อย ทำการประเมินเรือนแรมในชุมชนท่องเที่ยววิถีหมู่บ้านซับสนุมบุรีรัมย์ จำนวน 8 หลัง และทำการวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาและน้ำดื่มของเรือนแรม การดำเนินงานในช่วงเดือน ม.ค. 2565-ม.ค. 2566

จากผลการประเมินในเรือนแรมทั้ง 8 หลังใน 5 หัวข้อหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ 2) การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาด 3) การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน 4) พื้นที่สาธารณะ และ 5) ห้องพัก พบว่าเรือนแรมทั้งหมดมีการดำเนินการเพียง 2 หัวข้อย่อยประกอบด้วยข้อ “หากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย ให้หยุดปฏิบัติงานและเข้ารับการรักษาทันที” และ หัวข้อ “จำกัดจำนวนผู้รับบริการโดยคำนึงถึงการป้องกันการแพร่เชื้อเป็นหลัก” สำหรับหัวข้ออื่นๆ ที่เหลือยังไม่มีดำเนินการและจากผลการวิเคราะห์น้ำดื่มพบว่าค่าความเป็นกรดต่าง ความขุ่น สี ปริมาณของแข็งทั้งหมด คลอไรด์ ฟีนอล ซัลเฟต เหล็ก ความกระด้าง ไนเตรต มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับคุณภาพน้ำใช้พบว่าดัชนีคุณภาพน้ำดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นค่าเหล็กในน้ำเรือนแรมหลังที่ 1-3 หลังที่ 4 และ 6 และค่าแมงกานีสมีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกหลัง จากผลการประชุมและอบรมให้ความรู้เจ้าของเรือนแรมในหมู่บ้านเห็นว่าการดำเนินการเกณฑ์มาตรฐานสามารถปฏิบัติได้ และควรมีการอบรมให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอให้เจ้าของเรือนแรมมีแนวปฏิบัติที่ดีพร้อมรับนักท่องเที่ยวในวิถีชีวิตใหม่

คำสำคัญ: การประเมิน; อนามัยสิ่งแวดล้อม; เรือนแรม; แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

* นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

^a Corresponding author: สถาพร เป็นตามวา Email: sathapornouchit@hotmail.com

รับบทความ: 21 ต.ค. 67; รับบทความแก้ไข: 4 พ.ย. 67; ตอปรับตีพิมพ์: 4 พ.ย. 67; ตีพิมพ์ออนไลน์: 5 พ.ย. 67

Assessment of Environmental Health Conditions in Homestays in New normal Community-Based Tourism Destinations

Sathaporn Pentamwa^{*a}, Siraporn Potivichayanon^{**}, Prapat Pentamwa^{**}

Abstract

This study aimed to investigate and assess the environmental health and safety conditions of homestays in the tourism community of Buriram province. This was a survey research study that applied the assessment form of the Tourism Authority of Thailand and the Department of Health. The assessment criteria based on the Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) standard for hotels, accommodations, and meeting venues were adapted and applied in 35 sub-items. The assessment was conducted on 8 homestays in the Sab Samboon community-based tourism village, and the quality of tap water and drinking water of the homestays was analyzed. The study was conducted from January 2025 to January 2026. The results of the assessment of all 8 homestays in 5 main categories, including 1) building hygiene and equipment, 2) cleaning equipment management, 3) prevention for staff, 4) public areas, and 5) rooms, showed that all homestays only implemented two sub-items: “If staff members are sick, they must stop working and seek medical treatment” and “Limit the number of customers, taking into account infection prevention.” Other items were not implemented. From the drinking water analysis, it was found that the values of pH, turbidity, color, total solids, chloride, phenol, sulfate, iron, hardness, and nitrate were within the standard. For tap water quality, the water quality index was within the standard, except for iron in the water of homestays no.1-3, 4, and 6, and manganese levels were higher than the standard in all homestays. From the results of the meeting and training for homestay owners in the village, it was found that the implementation of the standards could be done, and regular training should be provided to homestay owners to have good practices and be ready to welcome tourists in the new normal.

Keywords: Assessment; Environmental health; Homestay; Community-based tourism

^{*} Public Health Technical Officer, Professional level, Regional Health Promotion Center 9, Nakhon Ratchasima

^{**} Assistant Professor, Institute of Public Health, Suranaree University of Technology

^a Corresponding author: Sathaporn Pentamwa Email: sathapornouchit@hotmail.com

Received: Oct. 21, 24; Revised: Nov. 4, 24; Accepted: Nov. 4, 24; Published Online: Nov. 5, 24

บทนำ

การสร้างเสริมคุณค่าความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ หรือกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก และใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาท้องถิ่นที่จะสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจพื้นฐานของภาคอีสานและประเทศไทย ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากและเป็นพื้นที่นำร่องตามแผนนโยบายของประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้มีรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ดังนั้น ควรมีการเตรียมทรัพยากรธรรมชาติให้มีความเพียงพอและมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการพัฒนาชุมชน ได้ส่งเสริมหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่โดดเด่น มีผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ ให้เป็นหมู่บ้าน “นวัตกรรม” ที่มีการนำนวัตกรรมที่เกิดกับชุมชนร่วมกับวิถีชาวบ้าน โดยนักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกสามารถเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิต เรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ อาหารการกิน และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนนั้น โดยการเอาวิถีชีวิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ สนับสนุนให้คนในท้องถิ่นพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง และยั่งยืน⁽¹⁾

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่มีการท่องเที่ยวโดดเด่นและมีการผสมผสานการท่องเที่ยวสมัยใหม่และอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ปราสาทหินพนมรุ้ง และการแข่งขันฟุตบอล โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งในปี 2561 มีจำนวนมากถึง 2,014,791 คน และในปี 2562 จำนวน 2,267,080 คน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.52) รายได้จากการท่องเที่ยวปี 2561 จำนวน 4,246.95 ล้านบาท เทียบกับปี 2562 จำนวน 4,859.91 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.43)⁽²⁾ จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น และมีความสนใจท่องเที่ยวเพิ่มในวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจ หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านซับสนิมบุรี ต.ทุ่งจังหัน อ.โนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์ในการผลิตสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ชุมชนเกษตร และผ้าไหม ซึ่งสามารถพัฒนาให้นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศได้เรียนรู้วิถีชุมชน ความเป็นเอกลักษณ์ของคนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นอกจากนี้ ชุมชนได้จัดเตรียมเรือนแรม (Homestay) รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างแรมและเรียนรู้ชุมชนไปพร้อมกัน เรือนแรมสำหรับพักอาศัยของนักท่องเที่ยวนอกเหนือจากความสะดวกสบายและความพึงพอใจต่อการให้บริการแล้ว การปฏิบัติตามสุขอนามัยและความปลอดภัยต่อสุขภาพมีความสำคัญยิ่งโดยเฉพาะในภาวะการระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กับกระทรวงสาธารณสุข คณะทำงานขับเคลื่อน

การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้มีข้อปฏิบัติความปลอดภัยด้านสุขอนามัย Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA)⁽³⁾ และมาตรการป้องกันโรคตามที่กำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การนำแนวคิดด้านมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยสำหรับการท่องเที่ยววิถีใหม่จะเป็นการเตรียมพร้อมในการดำเนินงานและของพนักงาน การสร้างความเชื่อมั่นโดยเน้นตั้งแต่ระยะเตรียมการ เช่นการจัดพื้นที่ การคัดกรอง การมีแนวปฏิบัติ การทำความสะอาด เช่น การจัดพื้นที่พัก การทำความสะอาด การเตรียมอาหาร การจัดการขยะ ตลอดจนการประสานความร่วมมือและการมีเครือข่ายฉุกเฉิน⁽⁴⁻⁵⁾ การปฏิบัติตามมาตรฐาน SHA นี้จะสร้างความมั่นใจให้แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ซึ่งหมู่บ้านท่องเที่ยววิถีใหม่ที่ยังไม่ได้นำแนวทางมาตรฐานสู่การปฏิบัติตามข้อกำหนดความปลอดภัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การศึกษานี้จึงมุ่งหวังในการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเรือนแรม (Homestay) เพื่อยกระดับมาตรฐานการสถานที่พักอาศัยประเภทเรือนแรมในการรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New normal) และเป็นการสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ในการส่งเสริมพัฒนาการให้บริการของผู้ประกอบการและบุคลากรและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยและเมื่อสถานการณ์กลับเข้าสู่ปกติ ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความพร้อมเข้าสู่วิถีใหม่ เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมเรือนแรม (Homestay) ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวิถีใหม่ตามแนวคิดวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดบุรีรัมย์
- 2) เพื่อประเมินสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพของเรือนแรม (Homestay) ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวิถีใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยทำการศึกษาสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนแรม การเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำในเรือนแรม การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและอบรมให้ความรู้เจ้าของเรือนแรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การลงพื้นที่ในชุมชนเป้าหมายในจังหวัดบุรีรัมย์ ติดต่อประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสำรวจข้อมูลสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยทางสุขภาพเรือนแรมในพื้นที่ โดยประยุกต์ใช้แบบรายการเกณฑ์ประเมินมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในสถานประกอบการตามมาตรฐาน SHA โดยประยุกต์ใช้จากมาตรฐานประเภทโรงแรมที่พัก สถานที่จัดประชุม (Checklist) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับกรมอนามัย⁽³⁾
- 3) การเก็บตัวอย่างทางด้านคุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ในเรือนแรม และการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพน้ำเทียบกับค่ามาตรฐานฯ

4) การประชุมกับเจ้าของเรือนแรม และนำเสนอข้อมูล และร่วมกันเสนอแนวทางในการปรับปรุงตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเรือนแรม

5) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่สร้างความตระหนักและสร้างความมั่นใจให้เจ้าของเรือนแรมผู้นักท่องเที่ยวตามแนววิถีชีวิตใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านชัยสมบุญ ตำบลทุ่งจังหัน อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในหมู่บ้านเป้าหมายการพัฒนาในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของกรมการพัฒนาชุมชน⁽⁶⁾ โดยประชากรคือเรือนแรมในหมู่บ้านมีทั้งหมดจำนวน 8 หลัง ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาทั้งหมด โดยหมู่บ้านนี้มีการจัดตั้งเรือนแรมของหมู่บ้านเอง จำนวน 3 หลัง ดำเนินการโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน และของชาวบ้านในหมู่บ้านจำนวน 5 หลัง โดยได้ทำการสำรวจสถานะอนามัยสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์มาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA)⁽³⁾ และการวิเคราะห์คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ของเรือนแรมทั้งหมด 8 หลัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบรายการเกณฑ์ประเมินมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในสถานประกอบการตามมาตรฐาน SHA โดยมาตรฐาน SHA ไม่ได้มีกำหนดเฉพาะในประเภทของเรือนแรม ดังนั้น จึงประยุกต์ใช้จากมาตรฐานฯ ประเภทโรงแรมที่พัก สถานที่จัดประชุม (Checklist) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย⁽³⁾ จำนวน 5 ด้านที่เกี่ยวข้องกับเรือนแรม รวม 35 หัวข้อย่อย ดังนี้

หัวข้อที่ 1 สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร จำนวน 3 ข้อย่อย

หัวข้อที่ 2 การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค จำนวน 3 ข้อย่อย

หัวข้อที่ 3 การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 7 ข้อย่อย

หัวข้อที่ 4 ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ) จำนวน 15 ข้อย่อย

หัวข้อที่ 5 ผู้ประกอบการ (ห้องพัก) จำนวน 7 ข้อย่อย

โดยแบบประเมินเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สำนักรว่า มี หรือ ไม่มี ซึ่งการวิเคราะห์ผลเรือนแรมต้องผ่าน (มี) ทุกข้อของแบบประเมินฯ ซึ่งแบบประเมินได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2. การศึกษานี้ได้ทำการเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำประปาและน้ำดื่มของเรือนแรมทั้ง 8 หลัง ในจุดเก็บน้ำใช้ และจุดเก็บน้ำดื่มของเรือนแรม และทำการส่งตัวอย่างน้ำวิเคราะห์โดยศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยมีรายการดัชนีคุณภาพน้ำดังนี้ ค่าความเป็นกรดด่าง (pH) สีความขุ่น ปริมาณของแข็งทั้งหมด (TS) ปริมาณของแข็งละลายน้ำ (TDS) ความกระด้างทั้งหมด (Total hardness) คลอไรด์ เหล็ก แมงกานีส ไนเตรต ฟีนอล ซัลเฟต และไซยาไนด์ วิธีการวิเคราะห์คุณภาพน้ำเป็นไปตาม Standard Method for the Examination of Water and Wastewater⁽⁷⁾

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2565-มกราคม พ.ศ. 2566 โดยทุกขั้นตอนการดำเนินงาน ได้ประสานกับผู้นำชุมชนและเจ้าของเรือนแรมเพื่อขออนุญาตด้วยวาจาเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลตามรายการเกณฑ์ประเมินมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในเรือนแรมตามมาตรฐาน SHA จำนวน 35 ข้อย่อย สำหรับคุณภาพน้ำดื่มทำการเก็บและวิเคราะห์ จำนวน 8 ตัวอย่าง วิเคราะห์ผลดัชนีคุณภาพน้ำดื่มตามมาตรฐานคุณภาพน้ำดื่มผ่านเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคในภาชนะที่ปิดสนิท⁽⁸⁾ และทำการเก็บและวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปา จำนวน 8 ตัวอย่าง เทียบกับเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคในน้ำประปาดื่มได้⁽⁹⁾ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่ได้จากการอบรมให้ความรู้และประชุมรับฟังความคิดเห็น

ผลการวิจัย

1. สภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมของเรือนแรม

การศึกษานี้ทำการสำรวจสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมเรือนแรมและทำการประเมินรายการเกณฑ์ประเมินมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในเรือนแรมตามมาตรฐาน SHA (ประยุกต์ใช้จากประเภทโรงแรมที่พัก สถานที่จัดประชุม) โดยมีรายละเอียดสภาวะด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเรือนแรม ดังนี้

1) เรือนแรมของหมู่บ้านซัสมบุญณ์ จำนวน 3 หลัง (เรือนแรมหลังที่ 1-3)

เรือนแรมทั้งสามหลังตั้งอยู่ตรงบริเวณใกล้แหล่งน้ำกลางของหมู่บ้าน โดยรอบข้างมีศาลากลางศูนย์ประชุมของหมู่บ้าน เป็นโฮมสเตย์ศูนย์กลางของหมู่บ้านดูแลโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน ในแต่ละหลังมีห้องน้ำในตัว หากมีผู้เข้าพักจะจัดให้รับประทานอาหารเป็นการรับประทานอาหารนอกโฮมสเตย์ เนื่องจากการระบาดของโรคโควิด 19 ในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2562-2566) ไม่มีผู้เข้าพัก จึงไม่มีการดูแลเป็นประจำ ทำให้ปัจจุบันมีลักษณะเสื่อมโทรม ประตูชำรุด มีฝุ่นเยอะ หลุมารก ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก 2-4 ปี หากมีนักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้ามาพักจะมีการดูแลและมีแผนปรับปรุงอีกครั้งในช่วงปลายปี 2566 แต่ละหลังสามารถรับผู้พักอาศัยเรือนแรมละ 1-2 คน

2) เรือนแรมหลังที่ 4

เรือนแรมหลังนี้ตั้งอยู่ในบ้านของเจ้าของบ้านหลังที่ 4 เป็นเรือนแรมที่ตั้งอยู่ถัดออกมาจากบริเวณศาลากลางของหมู่บ้าน โดยบริเวณภายนอกของโฮมสเตย์มีบริเวณที่กว้างขวาง มีลานจอดรถยนต์ มีรั้วป้องกันอย่างแน่นหนา มีความปลอดภัย ซึ่งบ้านหลังนี้ประกอบกิจการทำน้ำดื่มบริการให้แก่หมู่บ้าน ห้องน้ำเป็นห้องน้ำภายนอกโฮมสเตย์จัดทำแบบแบ่งประเภท ชาย-หญิง มีห้องน้ำอย่างละ 1 ห้อง ระบบถ่ายเทอากาศภายในห้องน้ำค่อนข้างไม่ดี ห้องพักโฮมสเตย์มีความสะอาดค่อนข้างสูง เนื่องจากเจ้าของบ้านได้มีการทำความสะอาดอยู่ตลอด โดยโฮมสเตย์หลังนี้มีประวัตินักท่องเที่ยวเข้ามาพักมากที่สุด สามารถรับผู้เข้าพักอาศัยได้ 3-5 คน โดยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ยังไม่มีผู้เข้ามาพักอาศัยเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19

3) เรือนแรมหลังที่ 5

เรือนแรมนี้ตั้งอยู่ในศูนย์คอมพิวเตอร์ประจำหมู่บ้าน มีห้องประชุม และคอมพิวเตอร์ และโถงหน้าบ้านสำหรับทำกิจกรรม ซึ่งจะเป็นเรือนแรมแบบชั่วคราว หากมีเรือนแรมอื่นเต็มจึงจะรับ แต่จัดที่นอนให้โดยมีห้องน้ำอยู่ 2 ห้อง สามารถรับผู้เข้าพักได้ 3-5 คน

4) เรือนแรมหลังที่ 6

เรือนแรมนี้ตั้งอยู่ในบ้านของเจ้าของเรือนแรม ซึ่งหลังนี้ประกอบกิจการร้านส้มตำด้วย บริเวณภายนอกบ้านมีพื้นที่สำหรับจอดรถยนต์ แต่ไม่มีรั้วกัน ภายในบ้านมีความสะอาดเนื่องจากเจ้าของโฮมสเตย์ทำความสะอาดอยู่ตลอด มีโต๊ะกินข้าว มีอาหาร มียารักษาโรคเบื้องต้น ครบถ้วน ห้องน้ำเป็นห้องน้ำที่อยู่ในตัวบ้านไม่ได้จัดแยก ชาย-หญิง โฮมสเตย์หลังนี้ยังได้เคยรับเกียรติบัตรจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวด้วย แต่ปัจจุบันยังไม่มียกท่องเที่ยวเข้ามาพักเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 สามารถรับนักท่องเที่ยวพักอาศัยได้ 1-2 คน

5) เรือนแรมหลังที่ 7

เรือนแรมนี้ตั้งอยู่ในบ้านของเจ้าของเรือนแรม อยู่ตรงข้ามกับบ้านของเจ้าของเรือนแรมหลังที่ 6 โฮมสเตย์หลังนี้อยู่ในบริเวณเดียวกันกับโฮมสเตย์ของผู้ใหญ่บ้าน เป็นบ้านพักอาศัย มีห้องน้ำ ที่ผ่านมายังไม่ได้รับนักท่องเที่ยวเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด สามารถรับผู้เข้าพักได้ 1-2 คน

6) เรือนแรมหลังที่ 8

เรือนแรมนี้ตั้งอยู่ในบ้านของเจ้าของเรือนแรม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน บริเวณภายนอกบ้านมีพื้นที่สำหรับจอดรถยนต์ แต่ไม่มีรั้วกัน ภายในบ้านมีความสะอาดโดยเจ้าของโฮมสเตย์ทำความสะอาดเป็นประจำ มีห้องน้ำ ลักษณะตัวโฮมสเตย์เป็นโฮมสเตย์ยกสูงเพียงหลังเดียวของหมู่บ้าน มีความน่าพักอาศัยค่อนข้างสูง อุปกรณ์ครบครัน ที่ผ่านมายังไม่มียกท่องเที่ยวพักอาศัย เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ 1-2 คน

สภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมของเรือนแรมในภาพรวม พบว่าภายนอกมีสภาพแตกต่างกันไป บ้าน 3 หลังไม่ได้ปรับปรุงภูมิทัศน์ เนื่องจากไม่มีคนพัก แต่สภาพภายในบ้านทุกหลังมีความสะอาดเพราะเจ้าของบ้านดูแลเป็นอย่างดี และมีแผนจะปรับปรุงหลังการหยุดระบาดของโรคโควิด-19

2. การประเมินสภาวะความปลอดภัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเรือน

การประเมินสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในเรือนแรม โดยประยุกต์ใช้ตามมาตรฐาน SHA ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในหมู่บ้านชัยสมบุญแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนวัตกรรม โดย ดำเนินการสำรวจและประเมินทั้ง 8 หลัง การวิเคราะห์การประเมินโดยการระบุ “มี/ใช้” หรือ “ไม่มี/ไม่ใช่” ตามแนวทางการประเมินตามมาตรฐาน SHA โดยมีผลการศึกษาแยกตามรายชื่อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร จำนวน 3 ข้อ พบว่าเรือนแรมทุกหลังยังไม่มีหรือไม่ได้ใช้ ไม่ได้ดำเนินการ ตามมาตรฐาน SHA ในหมวดที่ 1 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ดูแล

เรือนแรมยังไม่มียกทองเที่ยวเข้าพักในช่วงเวลาที่ผ่านมา และยังไม่ทราบถึงแนวปฏิบัติในด้านสุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องมือ ผลการศึกษาแสดง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องมือที่อยู่ในอาคาร จำนวน 3 ข้อ (หัวข้อที่ 1)

1. สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องมือที่อยู่ในอาคาร	มี/ใช้	ไม่มี/ไม่ใช้
1. ทำความสะอาดอาคาร บริเวณโดยรอบ และบริเวณที่อาจมีการปนเปื้อนหรือบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อย ๆ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้ออย่างสม่ำเสมอ เช่น พื้น ผนัง ประตู กลอนหรือลูกบิด ประตู ราวจับหรือราวบันได จุดประชาสัมพันธ์ จุดชำระเงิน สวิตช์ไฟ ปุ่มกดลิฟต์ รีโมท	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
2. ทำความสะอาดห้องส้วมและสุขภัณฑ์ทั้งหมดให้สะอาด เช่น โถส้วม ฝารองนั่ง ที่กดชักโครกหรือโถปัสสาวะ สายฉีดชำระ กลอนหรือลูกบิดประตู ก๊อกน้ำและอ่างล้างมือ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อสม่ำเสมอ มีส้วมพร้อมใช้งานตลอดเวลา เพียงพอและปลอดภัยแก่ผู้ใช้บริการทุกเพศทุกวัย รวมถึงผู้พิการหรือผู้มีปัญหาด้านสุขภาพ	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
3. มีระบบการระบายอากาศและถ่ายเทอากาศในอาคารที่เหมาะสม โดยทำความสะอาดระบบการระบายอากาศและถ่ายเทอากาศอย่างสม่ำเสมอ	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้

หัวข้อที่ 2 เรื่องการจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค จำนวน 3 ข้อ ผลการศึกษาพบว่าเรือนแรมทั้ง 8 หลังยังไม่มีหรือไม่ได้ใช้การจัดเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค เช่น การเตรียมเจลล้างมือที่มีแอลกอฮอล์อย่างน้อย 70% ขึ้นไป การจัดเตรียมอุปกรณ์น้ำยาทำความสะอาดอาคาร เป็นต้น ผลการประเมินแสดงดัง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค จำนวน 3 ข้อ (หัวข้อที่ 2)

2. การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค	มี/ใช้	ไม่มี/ไม่ใช้
1. เตรียมเจลล้างมือที่มีแอลกอฮอล์อย่างน้อย 70% ขึ้นไป ไว้ในบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง เช่น จุดประชาสัมพันธ์ ประตูทางเข้าออกหรือหน้าลิฟต์ เป็นต้น	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
2. บริเวณอ่างล้างมือและห้องส้วมต้องสะอาด และจัดให้มีสบู่ล้างมืออย่างเพียงพอ	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
3. จัดเตรียมอุปกรณ์น้ำยาทำความสะอาดอาคาร น้ำยาฆ่าเชื้ออุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ เช่น น้ำยาทำความสะอาดพื้น น้ำยาล้างห้องน้ำ และเหล็กคีบด้ามยาวสำหรับเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้

หัวข้อที่ 3 หมวดการป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 7 ข้อ ผลการศึกษาพบว่าทุกเรือนแรมมีการดำเนินการเกี่ยวกับหัวข้อย่อยที่ 2 ซึ่งกล่าวถึง “หากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม เจ็บคอ มีน้ำมูก เหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงานและเข้ารับการรักษาทันทีในสถานบริการสาธารณสุข” สำหรับหัวข้ออื่นๆ นอกจากนั้นทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีการดำเนินการหรือไม่ใช้ ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 7 ข้อ (หัวข้อที่ 3)

3. การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	มี/ใช้	ไม่มี/ไม่ใช้
1. ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการรับสัมผัส เช่น พนักงานต้อนรับ พนักงานประชาสัมพันธ์ พนักงานยกกระเป๋า ลูกค้าประชาสัมพันธ์ รวมถึงพนักงานทำความสะอาด เป็นต้น ต้องมีการป้องกันตนเอง โดยใส่หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ทำความสะอาดมืออย่างสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น และพนักงานทำความสะอาดต้องสวมถุงมือขณะปฏิบัติงาน	—	ทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีหรือไม่ใช้
2. หากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม เจ็บคอ มีน้ำมูก เหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงานและเข้ารับการรักษาทันทีในสถานบริการสาธารณสุข	ทั้ง 8 เรือนแรมมีการดำเนินการ	—
3. ต้องล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือการใช้แอลกอฮอล์สำหรับทำความสะอาดมืออย่างสม่ำเสมอ ก่อนการปฏิบัติงาน หลังสัมผัส สิ่งสกปรก หลังถอดอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล และหลังปฏิบัติงานเสร็จ	—	ทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีหรือไม่ใช้
4. ควรจัดให้มีสื่อหรือป้ายแนะนำการล้างมืออย่างถูกวิธี บริเวณอ่างล้างมือ หรือสังเกตเห็นได้ชัดเจน	—	ทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีหรือไม่ใช้
5. พนักงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยต้องมีการป้องกันตนเองโดยสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย สวมถุงมืออย่าง ผ้ายาวกันเปื้อน และใช้หลักคีบด้วยปลายนิ้วเก็บขยะใส่ถุง มัดปากถุงให้มิดชิดรวบรวมไว้ที่พักขยะ และล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่หรือน้ำหลังปฏิบัติงานทุกครั้ง	—	ทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีหรือไม่ใช้
6. มีการให้ความรู้ คำแนะนำ และเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์แก่ผู้ปฏิบัติงาน	—	ทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีหรือไม่ใช้
7. จัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ หรือช่องทางให้ความรู้ในการป้องกันและการลดความเสี่ยงการแพร่กระจายเชื้อไวรัส COVID-19 ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ เช่น วัสดุสังเกต ผู้สงสัยติดเชื้อไวรัส COVID-19 คำแนะนำการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง	—	ทั้ง 8 เรือนแรมไม่มีหรือไม่ใช้

หัวข้อที่ 4 หมวดผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ) จำนวน 13 ข้อ ผลการศึกษาพบว่าทั้ง 8 เรือนแรมมีการดำเนินการในหัวข้อย่อยที่ 12 เรื่องการ “จำกัดจำนวนผู้รับบริการในสัดส่วนที่เหมาะสม

โดยคำนึงถึงการป้องกันการแพร่เชื้อเป็นหลัก” สำหรับหัวข้อย่อยอื่นไม่มีการดำเนินการ โดยผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ) จำนวน 15 ข้อ (หัวข้อที่ 4)

4 ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ)		มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่
1	จัดให้มีทางเข้า-ออกทางเดียว สำหรับผู้รับบริการ ในกรณีที่มีทางเข้า-ออกหลายทางต้องมีจุดคัดกรองทุกเส้นทาง	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
2	จัดให้มีการตรวจวัดอุณหภูมิ ของพนักงานและผู้รับบริการทุกครั้ง และทำสัญลักษณ์ให้กับผู้ที่ผ่านคัดกรอง(ถ้ามีอุณหภูมิสูงเกิน 37.5 องศาเซลเซียส ห้ามปฏิบัติงานหรือใช้บริการและแนะนำให้พบแพทย์)	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
3	ลงทะเบียนประวัติพนักงานและผู้รับบริการ รวมทั้งประวัติการเดินทาง	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
4	อนุญาตให้เฉพาะผู้รับบริการที่สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยเข้าใช้บริการเท่านั้น	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
5	จัดให้มีที่ล้างมือด้วยน้ำหรือสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ สำหรับทำความสะอาดมือ ไว้บริการอย่างเพียงพอ	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
6	จัดพื้นที่รอคิว และต้องมีระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 เมตร	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
7	จัดวางแผ่นรองพื้นผสมน้ำยาฆ่าเชื้อบริเวณทางขึ้น หรือทางเข้าอาคาร	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
8	จัดพื้นที่สำหรับการต้อนรับให้เหมาะสม และเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 เมตร	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
9	ทำความสะอาดสถานที่อย่างสม่ำเสมอ และผิวสัมผัสร่วมอย่างน้อยทุก ๆ 2 ชั่วโมง เช่น ลูกบิด มือจับประตู ราวบันได ลิฟต์	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่
10	มีการกำจัดขยะ ของเสีย กระดาษชำระ และหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วอย่างเหมาะสม	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช่

ตารางที่ 4 (ต่อ) ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ) จำนวน 15 ข้อ (หัวข้อที่ 4)

4 ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ)	มี/ใช้	ไม่มี/ไม่ใช้
11 จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี มีการไหลเวียนของอากาศภายในอาคารที่ได้มาตรฐาน หรือมีการพอกอากาศที่มีประสิทธิภาพ สามารถกรองฝุ่น PM2.5 เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อหรือแบคทีเรียและไวรัสได้	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช้
12 จำกัดจำนวนผู้รับบริการในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการป้องกันการแพร่เชื้อเป็นหลัก	ทั้ง 8 เรือน แรมมีการ ดำเนินการ	—
13* ควรมีเส้นทางหรือแนวบอกเส้นทางอย่างชัดเจนในการเข้ารับบริการ เช่น การตีเส้น หรือจุดสี เพื่อแสดงระยะยืนเว้นห่าง เช่น เคาน์เตอร์เช็คอิน ลิฟต์ เป็นต้น		
14* พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในโรงแรม เพื่อช่วยลดการสัมผัส เช่น การสร้าง QR Code แทนการใช้ Key Card		
15 สื่อสารให้ความรู้ข้อแนะนำในช่องทางต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อไวรัส COVID-19 เช่น จัดให้มีป้ายแสดงคำเตือน แนวปฏิบัติของผู้ใช้บริการ	—	ทั้ง 8 เรือน แรม ไม่มี หรือไม่ใช้

หมายเหตุ: * ไม่มีการประเมินในหัวข้อดังกล่าวเนื่องจากไม่มีลักษณะดังกล่าวในเรือนแรม

หัวข้อที่ 5 หมวดผู้ประกอบการ (ห้องพัก) จำนวน 6 ข้อ ผลการศึกษาพบว่าทั้ง 6 เรือนแรม ไม่มีหรือไม่ใช้ หรือไม่ได้นำดำเนินการที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการทำความสะอาดที่ป้องกันการแพร่เชื้อโควิด ผลการประเมินแสดงดัง ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผู้ประกอบการ (ห้องพัก) จำนวน 7 ข้อ (หัวข้อที่ 5)

5. ผู้ประกอบการ (ห้องพัก)	มี/ใช้	ไม่มี/ไม่ใช้
1. ทำความสะอาดห้องพักอย่างสม่ำเสมอ และทำความสะอาดผิวสัมผัสร่วมอย่างน้อยทุก 2 ชั่วโมง เช่น ที่จับประตู ห้องน้ำ เป็นต้น	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
2. มีการกำจัดขยะ ของเสีย กระดาษชำระ และหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วอย่างเหมาะสม	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
3. มีฝาท่ออาหารทุกครั้งขณะเสิร์ฟในการให้บริการ Room Service ตามมาตรฐานร้านอาหาร	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้

ตารางที่ 5 ผู้ประกอบการ (ห้องพัก) จำนวน 7 ข้อ (หัวข้อที่ 5)

5. ผู้ประกอบการ (ห้องพัก)	มี/ใช้	ไม่มี/ไม่ใช้
4. ใช้ผ้าทำความสะอาดที่ผ่านการฆ่าเชื้อ ร่วมกับน้ำยาฆ่าเชื้อ เพื่อทำความสะอาดห้องพักให้มีความปลอดภัย	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
5. ล้างอุปกรณ์ทำความสะอาด และผ้าทำความสะอาดทั้งหมดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ เพิ่มระดับความเข้มข้น (ppm) ของน้ำยาทำความสะอาด โดยอ้างอิงจากคู่มือและคำแนะนำของผู้ผลิตน้ำยาทำความสะอาดให้สามารถกำจัดเชื้อไวรัสได้	—	ทั้ง 6 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
6. มีการทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ตามทางเดินห้องพักอย่างสม่ำเสมอ	—	ทั้ง 8 เรือน แรมไม่มี หรือไม่ใช้
7.* ปรับตำแหน่งเครื่องปรับอากาศห้องพักทุกห้องให้เหมาะสม เพื่อการไหลเวียนของอากาศ		

หมายเหตุ: * ไม่มีการประเมินในหัวข้อดังกล่าวเนื่องจากไม่มีลักษณะดังกล่าวในเรือนแรม

3. คุณภาพน้ำดื่มน้ำใช้ในเรือนแรม

การศึกษานี้ได้เก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำดื่มน้ำใช้ ณ เรือนแรมทุกหลังในจุดเก็บน้ำใช้ และจุดเก็บน้ำดื่ม ซึ่งน้ำใช้หรือน้ำประปาของหมู่บ้านเป็นระบบประปาน้ำใต้ดิน และน้ำดื่มเป็นน้ำดื่มจากถังน้ำดื่มจากร้านจำหน่ายน้ำในหมู่บ้าน ตัวอย่างน้ำทำการส่งตัวอย่างน้ำวิเคราะห์โดยศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จากผลการวิเคราะห์น้ำดื่มพบว่าค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั้งค่าความเป็นกรดต่าง (pH) ความขุ่น สี ปริมาณของแข็งทั้งหมด (TS) คลอไรด์ ฟีนอล ชัลเฟต เหล็ก ความกระด้าง ไนเตรต มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนคุณภาพน้ำใช้พบว่าค่าดัชนีคุณภาพน้ำ ค่าความเป็นกรดต่าง (pH) ความขุ่น สี คลอไรด์ ชัลเฟต ความกระด้าง ไนเตรต ปริมาณของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (TDS) และไซยาไนด์ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นค่าเหล็กในน้ำเรือนแรมหลังที่ 1-3 หลังที่ 4 และ 6 และค่าแมงกานีสมีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกหลัง ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำดื่มและน้ำประปาของเรือนแรมจำนวน 8 หลัง

ดัชนี	หน่วย	น้ำดื่ม		น้ำประปา (เรือนแรมหลังที่ 1-8)						
		ผล	เกณฑ์มาตรฐาน	หลังที่ 1-3	หลังที่ 4	หลังที่ 5	หลังที่ 6	หลังที่ 7	หลังที่ 8	เกณฑ์มาตรฐาน
pH	—	7.3	7.0-8.5	6.7	6.8	6.7	6.7	6.7	6.7	6.5-8.5
ความขุ่น	NTU	0.4	ไม่เกิน 5	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	ไม่เกิน 5
สี	Pt-Co	ไม่พบ	ไม่เกิน 5	0.5	1.5	0.6	0.4	0.2	0.2	ไม่เกิน 5
TS	mg/L	12	ไม่เกิน 600	—	—	—	—	—	—	—
คลอไรด์	mg/L as Cl	ไม่พบ	ไม่เกิน 250	30	26	27	31	28	28	ไม่เกิน 250
ฟีนอล	mg/L	0.03	—	—	—	—	—	—	—	—
ซัลเฟต	mg/L	<2	ไม่เกิน 1000	30	26	27	31	28	28	ไม่เกิน 250
เหล็ก	mg/L	<0.02	ไม่เกิน 0.5	1.1	1.1	0.4	4.1	<0.1	<0.1	ไม่เกิน 0.5
ความกระด้าง	mg/L as CaCO ₃	5	ไม่เกิน 300	170	149	139	160	136	136	ไม่เกิน 500
ไนเตรท	mg/L-N	2.6	ไม่เกิน 45	8.6	4.2	4.8	7.6	4.2	4.2	ไม่เกิน 50
แมงกานีส	mg/L	—	—	5	2	<2	<2	<2	<2	ไม่เกิน 0.3
TDS	mg/L	—	—	290	243	268	268	268	268	ไม่เกิน 600
โซเดียม	Mg/L	—	—	0.051	0.035	0.003	<0.002	<0.002	<0.002	ไม่เกิน 0.07

หมายเหตุ: - แสดงว่าไม่ได้ทำการตรวจวัด

4. การจัดอบรมให้ความรู้และการประชุมการมีส่วนร่วม

จากการสำรวจและประเมินด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของเรือนแรมตามเกณฑ์มาตรฐาน SHA พบว่าผู้ประกอบการยังไม่ได้ดำเนินการหรือปฏิบัติตามมาตรฐานฯ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดการประชุมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรือนแรม หัวข้อ “มาตรฐานด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยในเรือนแรม” และทดสอบความรู้ก่อนหลังการอบรม โดยวิทยากรจากสำนักวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในช่วงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเจ้าของเรือนแรมและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 คน และนำเสนอผลการสำรวจและการประเมินสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในเรือนแรม การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปผลและรับฟังความต้องการเกี่ยวกับความปลอดภัยสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเรือนแรมในเรื่องที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรือนแรมสามารถดำเนินการได้ สำหรับการทดสอบความรู้ก่อนหลังผู้เข้าร่วมอบรมตอบคำถามถูกผิดจำนวน 10 ข้อ ผลการทดสอบความรู้

ก่อนหลังพบว่าการอบรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 5.5 จากคะแนนเต็ม 10 และเมื่อหลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 9.0 จากคะแนนเต็ม 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.2 ผลการประชุมแบบมีส่วนร่วมพบว่า จากมาตรฐานฯ SHA ในหัวข้อที่ 1-5 ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อที่ 1 สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร หัวข้อที่ 2 การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค หัวข้อที่ 3 การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หัวข้อที่ 4 ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ) หัวข้อที่ 5 ผู้ประกอบการ (ห้องพัก) เจ้าของเรือนแรมและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และปฏิบัติตามเกณฑ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ ยกเว้นในส่วนของหัวข้อที่ 3 ช้อย่อยที่ 7 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรือนแรมต้องการสนับสนุนโดยเฉพาะสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ “สื่อหรือป้ายแนะนำการล้างมืออย่างถูกวิธี” “การป้องกันและการลดความเสี่ยงการแพร่กระจายเชื้อไวรัส COVID-19” และ หัวข้อที่ 5 ช้อย่อยที่ 2 ในเรื่ององค์ความรู้ด้านการจัดการขยะ ซึ่งการศึกษานี้ได้ดำเนินการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์และออกให้คำแนะนำเรือนแรมแต่ละหลังในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565

สรุปและอภิปรายผล

ชุมชนบ้านซำสมบุรณ์เป็นชุมชนเล็กๆ อยู่ในเขตพื้นที่ ต.ทุ่งจังหัน อ.โนนสุวรรณ จ.บุรีรัมย์ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม รอบล้อมไปด้วยพื้นที่ไร่นาสำปะหลัง สวนทุเรียน และสวนยางพารา คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ทำไร่ทำนา เพาะเห็ด มีวิถีชุมชนที่เรียบง่ายและเป็นแหล่งเพาะเห็ดโคนญี่ปุ่น และมีบ่อน้ำแร่จากธรรมชาติที่ใช้ในการรดเห็ด ทำให้เห็ดมีรสชาติ กรอบ หวาน อีกทั้งยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจอีกด้วย บ้านซำสมบุรณ์ได้เปิดเป็นชุมชนท่องเที่ยว ต้อนรับนักท่องเที่ยวมาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ เช่น สาธิตการเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดโคนญี่ปุ่น ชมบ่อน้ำแร่ผุดธรรมชาติ ชมศูนย์การเรียนรู้ ชมสวนเกษตร ซึ่งหมู่บ้านนี้ กรมการพัฒนาชุมชน ได้ส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้าน “นวัตกรรม” ที่มีวิถีชีวิตที่โดดเด่น มีผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ ที่มีการนำนวัตกรรมที่เกิดกับชุมชนร่วมกับวิถีชาวบ้าน โดยนักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกสามารถเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิต เรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ อาหารการกิน และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยการเอาวิถีชีวิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ สนับสนุนให้คนในท้องถิ่นพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งและยั่งยืน โดยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทุนวัฒนธรรม ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นตัวแปรที่มีส่วนสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคม โดยยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีให้สอดคล้องกับยุคสมัย⁽⁹⁻¹⁰⁾

นอกจากนี้ทางหมู่บ้านยังมีที่พักแบบเรือนแรมหรือโฮมสเตย์ และอาหารท้องถิ่นรสไทยแท้ ไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย จากผลการประเมินความปลอดภัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเรือนแรม (Homestay) ในเรือนแรมตามมาตรฐาน SHA ใน 5 หัวข้อ ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อที่ 1 สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร หัวข้อที่ 2 การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค หัวข้อที่ 3 การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หัวข้อที่ 4 ผู้ประกอบการ (พื้นที่สาธารณะ)

และหัวข้อที่ 5 ผู้ประกอบการ (ห้องพัก) รวมเป็น 35 ข้อย่อย ดำเนินการสำรวจและประเมินเรือนแรมในหมู่บ้านชัยสมบุญทั้ง 8 หลัง พบว่าเรือนแรมทั้งหมดมีการดำเนินการเพียง 2 หัวข้อย่อยประกอบด้วยข้อ “หากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม เจ็บคอ มีน้ำมูก เหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงานและเข้ารับการรักษาตัวในสถานบริการสาธารณสุข” และ หัวข้อ “จำกัดจำนวนผู้รับบริการในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการป้องกันการแพร่เชื้อเป็นหลัก” สำหรับหัวข้อย่อยอื่นๆ ยังไม่มีการดำเนินการหรือไม่ได้ใช้งาน ทั้งนี้ เนื่องจากในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2563-2565) เกิดสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก เรือนแรมของหมู่บ้านไม่มีการบำรุงรักษา ส่วนเรือนแรมที่ตั้งอยู่ในบ้านผู้พักอาศัยหรือดำเนินการโดยเจ้าของเองยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการป้องกันการระบาดของโรค และการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและการยกระดับการปฏิบัติที่ดีในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเรือนแรม พบว่าในหลายหัวข้อด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยต่อสุขภาพ เจ้าของเรือนแรมและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการและปฏิบัติตามเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง ยกเว้นที่เกี่ยวข้องกับการมีสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น สื่อหรือป้ายแนะนำการล้างมืออย่างถูกวิธีการป้องกันและการลดความเสี่ยงการแพร่กระจายเชื้อไวรัส COVID-19 และวิธีการจัดการขยะ

การยกระดับการท่องเที่ยวที่พักรวมชนให้ได้ตามแนวปฏิบัติมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (Amazing Thailand Safety and Health Administration : SHA) จากการศึกษาของ ดารณี อาจหาญ เกิดศิริ เจริญวิศาล และมนัสสินี บุญมีศรีสง่า⁽⁵⁾ พบว่าสิ่งที่สำคัญคือการที่เจ้าของเรือนแรมและผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของการปรับปรุงมาตรฐานเกณฑ์ด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย และการมีแนวปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวที่พักรวมชนสัมผัสวัฒนธรรมมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยป้องกันเชื้อโควิด-19 นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อการท่องเที่ยว การกำหนดหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติการทำงานของที่พักรวมชนสัมผัสวัฒนธรรมในการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยววิถีใหม่การยกระดับการท่องเที่ยวที่พักรวมชน

การท่องเที่ยววิถีใหม่ (New normal) เป็นการปรับกระบวนการทัศนคติการท่องเที่ยวปลอดภัยด้านสุขอนามัย และเป็นอิทธิพลทางสังคมสู่แนวคิด ทำให้ให้ธุรกิจที่พักและเรือนแรมต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 หรือโรคระบาดอุบัติใหม่ในอนาคต โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย ความปลอดภัยต่อสุขภาพป้องกันความเสี่ยงการแพร่ระบาดของเชื้อโรค⁽⁴⁾ โดยแนวปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนแรม จึงเป็นแนวทางให้ชุมชนและเจ้าของเรือนแรม เตรียมความพร้อมเพื่อการรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักในอนาคตเพื่ออนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดีของนักท่องเที่ยว แนวปฏิบัติที่ดีควรขอควรปฏิบัติ (Check list) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรือนแรมหรือชุมชนที่จะมีการบริการด้านเรือนแรมซึ่งเป็นที่เจ้าของเรือนแรมและกลุ่มชุมชนนำไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคในวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งพิจารณาจาก 9 ด้านที่สำคัญคือ 1) แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการห้องพักในเรือนแรม 2) การจัดการพื้นที่ส่วนกลางในเรือนแรม 3) การสุขาภิบาลอาหาร

4) การจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ 5) ด้านห้องน้ำ ห้องส้วม 6) ด้านการจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอย 7) ด้านการจัดการความปลอดภัย 8) แนวปฏิบัติสำหรับเจ้าของ เรือนแรม และ 9) แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับผู้รับบริการในเรือนแรม⁽¹²⁻¹⁴⁾

จากการวิเคราะห์คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ของเรือนแรมทั้ง 8 หลัง สำหรับคุณภาพน้ำดื่มพบว่าค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั้งค่าความเป็นกรดต่าง (pH) ความขุ่น สี ปริมาณของแข็งทั้งหมด (TS) คลอไรด์ ฟีนอล ซัลเฟต เหล็ก ความกระด้าง ไนเตรต มีค่าอยู่ในเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคในภาชนะที่ปิดสนิท⁽⁷⁾ สำหรับคุณภาพน้ำใช้พบว่าค่าดัชนีคุณภาพน้ำ ค่าความเป็นกรดต่าง (pH) ความขุ่น สี คลอไรด์ ซัลเฟต ความกระด้าง ไนเตรต ปริมาณของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (TDS) และไซยาไนด์ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาได้⁽⁸⁾ ยกเว้นค่าเหล็กในน้ำเรือนแรมหลังที่ 1-3 หลังที่ 4 และ 6 และค่าแมงกานีสในน้ำมีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกหลัง ทั้งนี้ น้ำประปาของหมู่บ้านเป็นประปาแหล่งน้ำใต้ดิน ซึ่งโดยธรรมชาติอาจมีเหล็กและแมงกานีสเป็นองค์ประกอบจากการละลายของสินแร่ตามธรรมชาติ ซึ่งระบบประปาของหมู่บ้านควรมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำ เช่น กระบวนการเติมอากาศ และการตกตะกอน สำหรับครัวเรือนที่จะนำน้ำประปาใต้ดินมาอุปโภคบริโภค ควรมีกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ เช่นการต้ม หรือชุดอุปกรณ์การแลกเปลี่ยนไอออน (Ion exchange) เพื่อช่วยลดปริมาณของเหล็กและแมงกานีส และการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่สะอาดและปลอดภัย⁽¹⁵⁾

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการประเมินสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และการอบรมให้ความรู้ควรมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรือนแรมที่พักของชุมชนมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพัก อันเป็นการสนองนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ปี 2567 Safety Tourist และนโยบายกรมอนามัยในประเด็น Environmental Health อนามัยสิ่งแวดล้อมได้มาตรฐาน ปลอดภัย เอื้อต่อการมีสุขภาพ

2. คณะกรรมการหมู่บ้าน และเจ้าของเรือนแรมที่เปิดเป็นที่พักของชุมชนใช้แนวทางการปฏิบัติที่ดีเป็นแนวทาง (Check list) พัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยปฏิบัติตามแนวทางทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการรับนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก และควรมีกรรมการหรือข้อตกลงของหมู่บ้านในประเมินความปลอดภัยต่อสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Pre-assessment) ให้มีความพร้อมและความปลอดภัยก่อนรับนักท่องเที่ยว

3. คณะกรรมการหมู่บ้านควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงการยกระดับความปลอดภัยต่อสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนแรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในชุมชน และมีการปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยต่อสุขภาพตามประเภทกิจกรรมของ Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA) ยังมีอีกหลายกิจกรรมที่มีความเสี่ยงด้านการจัดการสุขลักษณะ การให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นในสภาวะการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 หรือโรคติดต่ออื่นๆ ควรมีการประเมินสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เช่น ประเภทยานพาหนะ (รถยนต์สาธารณะ) หรือ ประเภทนันทนาการและสถานที่ท่องเที่ยว (โบราณสถานและโบราณวัตถุ) เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าของเรือนแรมหมู่บ้านขับสมบูรณ์ ตำบลทุ่งจังหัน อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนงานวิจัยนี้ This work was supported by (i) Suranaree University of Technology (SUT), (ii) Thailand Science Research and Innovation (TRRI), and (iii) National Science, Research and Innovation Fund (NSRF) (รหัสโครงการ 2536603)

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: <https://cep.cdd.go.th/otop-นวัตวิถี>
2. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์. รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี 2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563, [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: <https://drive.google.com/file/d/1X1qKPzrN3H1nzW2eV2L6tyuOViJ-qZ1G/view>
3. กรมการท่องเที่ยว. มาตรฐาน Homestay ไทย 10 หัวข้อ [อินเทอร์เน็ต]. 2565, [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: https://prachuapkhrikhan.mots.go.th/download/article/article_20200417111756.pdf
4. Airbnb. Airbnb's 5-step enhanced cleaning [Internet]. [cited 2022 October 1]. Available from: <https://www.airbnb.com/help/article/2809/what-is-airbnbs-5step-enhanced-cleaning-process>
5. ดารณี อาจหาญ, เกิดศิริ เจริญวิศาล, มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. การยกระดับมาตรฐานปลอดภัยด้านสุขอนามัยการท่องเที่ยวที่พิกชุมชนวัฒนธรรมยั่งยืนหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2565;22(1):186-204.
6. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์. โครงการเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนและอาหารพื้นถิ่นชุมชน [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://buriram.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/28/2020/10/21581.pdf>

7. APHA/AWWA/WEF Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater. 23rd Edition, American Public Health Association, American Water Works Association, Water Environment Federation, Denver; 2017.
8. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 61) พ.ศ. 2524 เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท. 2565, [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2524/D/157/52.PDF>
9. กรมอนามัย. ประกาศกรมอนามัยเรื่องเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคในน้ำประปาดื่มได้ พ.ศ. 2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2565, [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: <https://laws.anamai.moph.go.th/th/practices/201133>
10. วัลลภ วรณโอสถ, สันติธร ภูริภักดี. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์. 2567;9(1):217-31.
11. วรางคณา วงศ์อ้อย, พิมพ์ณภัท จันทร์ศรี, ณวัสน์ ฐานวิสิฐพล. การพัฒนาพื้นที่ใช้สอยอาคารบ้านพักอาศัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเรือนแรมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารศาสตร์. 2564;4:920-31.
12. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. มาตรฐาน Safety & Health Administration (SHA) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมอนามัย [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: https://www.thailandsha.com/checklist_example
13. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. โฮมสเตย์นำพัก (Healthy Home Stay) [อินเทอร์เน็ต]. มปป. [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 1]. เข้าถึงได้จาก: https://env.anamai.moph.go.th/web-upload/migrated/files/env/n803_279219b0274339e6a7baf38607bdee1_a033.pdf
14. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. คู่มือมาตรฐานการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2550.
15. ประพัฒน์ เป็นตามวา. การประชุมชนเมืองและชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2563.